

نگاهی به ویژگی‌های یک مداح به مناسبت فرا رسیدن چهلمین روز درگذشت مرحوم «سلیم مؤذن زاده اردبیلی»

زندگی سلیم

مجید حسین زاده- عید غدیر سال گذشته بود که در حسینیه ای در اردبیل گفت: «فقط چند صبحی از عمر من باقی مانده است و وصیت می کنم مرا با نوای «زینب زینب» در اردبیل تشییع کنید...» ۲ آذر یعنی حدود چهل روز قبل و در حالی که بیش از یک سال از آن وصیت گذشته، «حاج سلیم مؤذن زاده اردبیلی» به آرزویش رسید و با نوای دلنشین و ماندگار «زینب، زینب» -یکی از به یاد ماندنی ترین آثارش- با حضور پر شور و گسترده مردم اردبیل، به خاک سپرده شد. سلیم مؤذن زاده یکی از پیشکسوتان مداحی ایران بود که به زبان های ترکی، فارسی و عربی مداحی می کرد. درباره مرحوم سلیم مؤذن زاده همین بس که به روایت نزدیکانش، روزانه بیش از پنج ساعت از عمر خود را صرف مداحی می کرد و بیش از دوهزار عنوان نوار کاست مداحی به زبان های ترکی، فارسی و عربی از او موجود است. پرونده این شماره «زندگی سلام» به نکات کمتر شنیده شده از سبک زندگی مرحوم «سلیم مؤذن زاده» از نگاه پسرش و دوستانش می پردازد و مروری دارد بر ویژگی های یک مداح خوب. با ما همراه باشید.

«سلیم مؤذن زاده»

فرزند مرحوم مؤذن زاده از ابعاد سبک زندگی پدرش می گوید

ساده زیستی، مهم ترین مشخصه زندگی پدرم بود!

«ودود مؤذن زاده» پسر مرحوم سلیم مؤذن زاده اردبیلی، متولد ۱۳۳۹ در شهر اردبیل است. ۵۶ سال زندگی در جوار پدر، باعث شده است که وی بیش از هر فرد دیگری، از ویژگی های اخلاقی و سبک زندگی مرحوم مؤذن زاده، شناخت داشته باشد. ودود در گفت و گو با زندگی سلام درباره پدرش تاکید می کند: «ایشان افزون بر ویژگی هایی مانند تواضع و رازدار بودن یا داشتن تقیداتی مثل به جا آوردن نماز اول وقت و غیبت نکردن که تقریباً تمامی دوستان و آشنایان از آن مطلعند، بسیار هم «ساده زیست» بودند و تا آخرین روز عمرشان، در گیر تجملات و مظاهر زندگی دنیوی نشدند.»

یادی از اذان شگفت انگیز عمو

ودود، برادرزاده مرحوم رحیم مؤذن زاده، صاحب نوای ملکوتی اذان است. او خاطره ای هم درباره اذان ماندگار عمومیش تعریف می کند: «سال ۱۳۷۶ من به همراه چند مؤذن خبره که همگی یک دستگاه های موسیقی مسلط بودند، طی مسابقات اذان تصمیم گرفتیم تغییرات مثبتی در اذان عمومیم کردیم و معتقد بودند اولویت در هر زمان و مکانی با نماز است. در جلسات هیئتشان هم به همه جوانان یادآوری می کردند: اعمالتان در صورتی پذیرفته می شود که به نماز اهمیت بدهید.»

سفارش فرزندان به نماز

فرزند مرحوم مؤذن زاده درباره نگاه و شیوه تربیتی پدرش تعریف می کند: «ایشان برای ما یک الگوی عملی در حیطه ایمان و اخلاق بودند. بیش از همه چیز من و برادر و خواهر هایم را به نماز سفارش می کردند و معتقد بودند اولویت در هر زمان و مکانی با نماز است. در جلسات هیئتشان هم به همه جوانان یادآوری می کردند: اعمالتان در صورتی پذیرفته می شود که به نماز اهمیت بدهید.»

مهربانی و مدارا با خانواده

ودود مؤذن زاده درباره رفتار پدر در خانواده می گوید: «همیشه با ما مهربانانه رفتار می کردند و حتی وقت هایی که اشتباهی از ما بچه ها سر می زد، هر چند ناراحت می شدند اما برخورد تند یا تنبیه جدی نداشتند.»

برش هایی از کتاب «اشک باید رازدار باشد» درباره باید و نبایدهای مداح و مداحی

یک مداح خوب، چه ویژگی هایی دارد؟

مداحی در کشور ما یک هنر مذهبی است که نباید به آن بی توجه بود. در این بین، فعالیت مداحان به خودی خود ارزشمند است، چرا که به واسطه آن، دل ها به اشکال مختلف متوجه اهل بیت(ع) می شود؛ اما این عرصه تأثیر گذار، دچار آسیب هایی هم شده است. مقام معظم رهبری در مقاطع مختلف، همواره بیانات و رهنمودهایی درباره هنر شعر و مداحی داشته اند که در کتاب «اشک باید رازدار باشد؛ باید‌ها و نبایدهای عزاداری حسینی از منظر رهبر معظم انقلاب» باز نشر شده است و در ادامه، به مناسبت چهلمین روز درگذشت مرحوم مؤذن زاده که پیشکسوت عرصه مدح اهل بیت(ع) و مداحی در مجالس اهل بیت(ع) بود، مروری داریم بر این رهنمودهای حکیمانه.

اولین شرط، داشتن محتواست

ما که نمی خواهیم فقط با یک احساس عاطفی گریه کنیم. یک نفر چهچهه بزند، آواز بخواند، صدای خوشی دربیاورد از حنجره اش و چهار نفر هم گریه کنند. گریه باید بر امام حسین(ع) و با یاد مصائب حسین بن علی باشد. پس باید آنچه گفته می شود، آنچه خوانده می شود، آنچه سروده می شود، آنچه نواخته می شود، «با محتوا» باشد؛ اولین شرط این است. شعرا، شعر بگویند برای حادثه عاشورا، همچنانی که گذشتگان ما شعرهای خوبی گفتند. شعرها می تواند ذکر شاعرانه و احساساتی

سومین شرط، عزاداری به حرام آمیخته نباشد

بعضی اوقات برای مداحی و عزاداری از حرام استفاده می شود. چه لزومی دارد که ما از برخی آهنگ های گمراه کننده و حرام استفاده کنیم؟! البته من نمی گویم آهنگ بد است. من نمی گویم استفاده از ابزار وآلاتی که گاهی استفاده می شود، همه جا غلط است. نه، یک جاهایی درست است و اشکالی ندارد اما بعضی از شکل هایش غلط است. تصنیف های عاشقانه مبتذل، غلط است. همان شعری را که یک وقتی، یک خواننده فاسدی، با یک آهنگ چرند برای اغوای جوان و پیر در فلان کاباره خوانده را بباییم محتوایش را عوض کنیم، یک خدا و قرآن و امام حسین(ع) و شهادت و خون و نیزه و خنجر رویش بگذاریم و بخوانیم، بسیار کار زشتی است، بسیار کار بدی است.

به چشم و ابروی اهل بیت(ع) تکیه نکنیم

چیز دیگری که بنده از برخی جلسات مداحی اطلاع پیدا کردم، استفاده مداح از مدح ها و تمجیدهای بی معناست که گاهی هم مضر است. فرض کنید راجع به حضرت ابوالفضل(ع) صحبت می شود. بنا کنند از چشم و ابروی آن بزرگوار تعریف کردن که: «قربون چشمت بشم!» خب مگر چشم قشنگ در دنیا کم است؟ مگر ارزش حضرت ابوالفضل(ع) به چشم های قشنگش بوده؟ اصلاً مگر شما ابوالفضل را دیده اید و می دانید چشم هایش چگونه بوده؟ این ها سطح معارف دینی ما را پایین می آورد. ارزش ابوالفضل(ع)، ارزش حبیب بن مظاهر، ارزش چون در ایمانشان بوده، نه در قد رشید و بازوی پیچیده شان. قدر رشید که خیلی در دنیا هست؛ ورزشکارهای زیبایی اندام که خیلی هستند. این ها که با معیارهای معنوی، ارزش به حساب نمی آید. حالا یک وقت شاعری در یک قصیده سی چهل بیتی، اشاره ای هم به جمال حضرت ابوالفضل(ع) می کند؛ آن یک حرفی است و نباید خیلی خشکی به خرج دهیم و سختگیری کنیم. اما این که همه اش بباییم روی ابروی کمائی و بینی قلمی و چشم خمار این بزرگواران (برگرفته از صفحات ۷۸ تا ۸۲)

تکیه کنیم، این که مدح نشد.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزانه روزنامه خراسان

شنبه ۱۱ دی ۱۳۹۵

اول ربیع الثانی ۱۴۳۸ • ۳۱ دسامبر ۲۰۱۶

۶۵۹

نagفته های زندگی استاد مؤذن زاده از زبان دوستان و نزدیکانش

در همه ابعاد الگو بود

این روزها و بعد از درگذشت سلطان الذاکرین، مرحوم استاد «سلیم مؤذن زاده اردبیلی»، ابیادی از زندگی وی توسط دوستان و نزدیکانش طرح و بیان شده که شنیدنی است. در ادامه به گزیده ای از صحبت های این افراد که شامل دوستان، همسایگان، شاگردان و مداحان پیشکسوت اردبیلی هستند، در باره استاد مؤذن زاده می پردازیم.

بزرگوار و بزرگ منش بود

«حاج غلامحسین نجارباشی» از دوستان مرحوم مؤذن زاده می گوید: «سلیم از هر نظر الگو و بزرگوار و بزرگ منش بود. در طول رفاقت و در مجالسی که با هم بودیم، ندیدم یک مداح را هر چند کم بسن و سال و تازه وار د و تازه یا، خرد و تحقیر کند یا پس بزند؛ بلکه همیشه تشویق می کرد و به همه لطف داشت.»

قلب سلیم مخزن اسرار بود

«حاج قادر شاهی» همسایه مرحوم مؤذن زاده، درباره استاد و خانواده شان می گوید: «۷۰ سال با مرحوم همسایه و محل محل بودم. حتی مدتی در حیاط منزل ایشان زندگی کردم و از نزدیک در جوار خاندان مؤذن زاده، حضور داشته و تربیت شده ام. مادر مرحوم مؤذن زاده در حق من، مادری کرده اند. مداحی و مرصع خوانی مرحوم مؤذن زاده، یکی از بال های پرواز وی بود اما از آنجا که با یک بال، پرواز میسر نیست، بال دوم وی، اخلاق و صفای باطن استاد بود. در طول حیات وی گفتم، اکنون در ممات استاد هم می گویم: من هرگز ندیدم ایشان درباره فردی، حرفی بزند یا غیبتی بکند. به رغم اینکه انسان های بزرگ، گاهی بدخواهان بزرگ و زیادی هم دارند اما حتی درباره این جور اشخاص هم لب به نظر و اعتراض نگشود، چون کینه را اقت دین می دانست. یکی از خصوصیات بارز و مهم استاد سلیم مؤذن زاده که به آن پرداخته نشده، راز داری او بود. به طوری که راز دلمان را به نزدیک ترین بستگان نمی توانستیم بگوییم ولی به استادی می گفتیم. قلب سلیم، قبور الاسرار بود.»

جوانمرد بود

«حاج شهروز علیرزاده» از مداحان شهیر اردبیل هم درباره مرحوم مؤذن زاده می گوید: «از آنجا که مداح هستم و کمابیش به فنون مداحی و اصوات مسلطم، می توانم بگویم که نفس و صدای وی مثل معجزه بود. بارزترین ویژگی وی این بود که هرگز پشت سر کسی، غیبت و عیب گویی و بدگویی نمی کرد و به کسی هم اجازه نمی داد نزد وی از کسی بدگویی و غیبت کند. قلش سرشار از ایمان و پابنددی به دین بود. خاطره ای که از زنده یاد مؤذن زاده در ذهنم نقش بسته است و هرگز از یادم نمی رود، این است که به مجلس ترجمی دعوت شده بودیم و در حین مدیحه سرایی صدایم گرفت و نتوانستم ادامه دهم. استاد بلافاصله پشت تریبون قرار گرفت و مجلس را ادامه داد ولی به هیچ وجه مثل همیشه، با شور و حال مرثیه نخواند و اوج نگرفت! خواهش کردم مثل همیشه بخوانید. در پاسخ گفت: درست نیست وقتی شما کسالت حنجره دارید، من خودم را اینجا مطرح کنم تا تشویق شوم!»

هرگز غیبت نمی کرد

«حاج بهروز سرباز» از ذاکران اهل بیت(ع) که مدت زیادی با مرحوم مؤذن زاده معاشرت داشت، می گوید: «مؤذن زاده مانند نامش سلیم النفس، خوش قلب و خوش اخلاق بود و همواره پدرا نه نصیحت می کرد. حتی یک بار هم ندیدم غیبت کند یا پشت سر کسی حرفی بزند. با این که استاد و سلطان الذاکرین بود، در مجالس اگر مداحی را می دید، حتما تعارف و تقاضا می کرد که به او در مرثیه خوانی کمک کند و این گویای تواضع و بزرگ منشی اش بود.»

از رفتنش آگاه بود

«جعفر ایمان نژاد» هم یکی دیگر از مداحان پیشکسوت اردبیلی خاطره ای از مرحوم مؤذن زاده تعریف می کند: «ایام محرم امسال در تهران بودند و چند روزی با هم بودیم. زمانی که دوستان دور وی حلقه زده بودند تا سلطان الذاکرین را به سمت اردبیل بدرقه کنند، برگشت به سمت دوستان و گفت: «این آخرین بار بود که مداحی کردم. این آخرین دیدار من است!» آن موقع احن از ما رفتنش را باور نمی کردیم ولی حالا مدام آن جمله در گوشمان می پیچد و فراقش ز جرآور است.»

رئیس کانون مداحان کشور در گفت و گو با زندگی سلام:

حاج سلیم بدون منبع روضه نمی خواند

ناصر رعیت نواز- به مناسبت فرا رسیدن چهلمین روز درگذشت پیرغلام

اهل بیت(ع)، مرحوم «سلیم مؤذن زاده اردبیلی» به سراغ رئیس کانون مداحان کشور، «حاج مصطفی خورسندی» رفتیم تا درباره باید و نبایدهای مداحی و سبک زندگی مداحان گفت و گو کنیم.

افتخار شیعیه بود

خورسندی، درباره سجایای اخلاقی مرحوم مؤذن زاده می گوید: «مرحوم سلیم مؤذن زاده، نه تنها افتخار آذری زبانان و ایرانی ها بلکه افتخار تمام شیعیان جهان است. مهم ترین مشخصه مداحی ایشان که برایش بسیار تلاش کرد، «دقیق خوانی» بود. مرحوم متوجه این نکته بودند که در روضه ها و مدح هایشان، بدون منبع و بی جهت سخنی نگویند. ضمن اینکه در هر شرایطی که بودند، رفتار و روحیه بسیار متواضعانه ای نسبت به نوکران امام حسین(ع) داشتند.»

در حال ساماندهی مداحان کشور هستیم

خورسندی در ادامه و درباره نظارت بر چگونگی فعالیت مداحان می گوید: «اولین و مهم ترین گام ساماندهی و نظارت بر فعالیت مداحان کشور، ثبت نام این ذاکران اهل بیت(ع) در سامانه طوبی است؛ سامانه ای که مشخصات و مهارت های مداحان را اعم از تسلط بر قرائت و تجوید و مفاهیم قرآن و میزان آشنایی با ادعیه و احکام و تاریخ اسلام و هر آنچه برای یک مداحی خوب، مورد نیاز است، ثبت می کند. پس از این مرحله، همه مداحان به استثنای برخی پیرغلامان، برای آموزش بیشتر و رفتن از سطح به سطح بالاتر، دعوت می شوند. منتها این آموزش ها اجباری نیست، چرا که اصولا کار ما ایجابی است، نه سلبی. در همین حوزه ایجابی هم معمولاً یک سری اشعار و مطالب مناسب برای ارائه در مجالس، در اختیار مداحان می گذاریم ولی نمی توانیم در هر هیئتی یک ناظر بگذاریم که بر کار تک مداحان نظارت کند.»

اخلاص، مهم ترین مشخصه یک مداح خوب

در پایان، مصطفی خورسندی، رئیس کانون مداحان کشور، در بیان ویژگی های یک مداح خوب، می گوید: «مداحی که می خواهد سالم و موفق و تأثیر گذار باشد، باید توجه کند که حرف «میم» مداح، یعنی باید متدین باشد. حرف «دال» یعنی دانش بالای او، هم در حوزه مباحث ادبی و هم در حوزه احادیث و روایات و ادعیه عمیق باشد. حرف «الف» یادآور اخلاص در نیت و عمل مداح است و حرف «ح» یادآور حسن سلیقه مداح است که بداند چه چیزی را کجا و در چه شرایطی بگوید و بخواند.»